

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРОКУРОРА ЯК ЕЛЕМЕНТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ЙОГО УЧАСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

THE LEGAL STATUS OF THE PROSECUTOR AS AN ELEMENT OF ADMINISTRATIVE-LEGAL BASES OF HIS PARTICIPATION IN THE CRIMINAL PROCESS

Шапошник А.С., студент IV курсу

Навчально-науковий інститут права Сумського державного університету

У статті зроблено аналіз та характеристика поняття «правовий статус прокурора», оскільки законодавчо даний термін не закріплено. У розрізі проведеного дослідження, проаналізовано декілька наукових підходів до визначення вказаного поняття та класифікації його елементів. Цей аналіз дав змогу автору надати власне визначення поняття «прокурор» із застосуванням функціонального підходу, а також визначити елементи правового статусу прокурора як адміністративно-правових засад його участі у кримінальному процесі. Наголошено, що правовий статус прокурора визначається сукупністю закріплених у кримінальному процесуальному законі прав, обов'язків та повноважень, якими наділений прокурор для здійснення своїх завдань та функцій залежно від конкретного етапу кримінального провадження.

У статті запропоновано більш детальну класифікацію повноважень прокурора на досудових стадіях провадження (як елемента його правового статусу), оскільки у науковій літературі цьому питанню приділяється не достатня увага. Так, автор наводить диференціацію повноважень прокурора на досудових стадіях на чотири самостійні групи: 1) процесуальні повноваження, що опосередковують рух обвинувачення; 2) наглядові повноваження, які підтримують обвинувачення в режимі його законності та обґрунтованості; 3) правозахисні повноваження, що дозволяють відновлювати порушені права і свободи учасників кримінального судочинства; 4) організаційно-розпорядчі повноваження, що відображають характер процесуального керівництва розслідуванням і створюють умови до реалізації процесуальних повноважень прокурора в кримінальному переслідуванні.

У дослідженні автором вперше наведена класифікація повноважень, які опосередковують рух обвинувачення у справі та зроблена їх детальна характеристика.

Ключові слова: прокуратура, прокурор, правовий статус прокурора, елементи правового статусу прокурора, повноваження прокурора.

The article analyzes and characterizes the concept of «legal status of the prosecutor», as this term is not enshrined in the Ukrainian law. There are analyzed several scientific approaches of the definition of this concept and classification of its elements in the context of this article. This analysis helped the author to provide his own definition of the term «prosecutor» using a functional approach, as well as to identify elements of the legal status of the prosecutor as the administrative and legal basis for his participation in criminal proceedings. It is emphasized that the legal status of the prosecutor is determined by the set of rights, responsibilities and powers enshrined in the criminal procedure law, which the prosecutor are endowed to perform its tasks and functions depending on the specific stage of the criminal proceedings.

The article proposes a more detailed classification of the prosecutor's powers at the pre-trial stages of the proceedings (as an element of his legal status), as the scientific literature does not pay enough attention to this issue. Thus, the author cites the differentiation of powers of the prosecutor at the pre-trial stages into four independent groups: 1) procedural powers that mediate the prosecution; 2) supervisory powers that support the accusation in the mode of its legality and validity; 3) human rights powers that allow to restore the violated rights and freedoms of participants in criminal proceedings; 4) organizational and administrative powers that reflect the nature of the procedural guidance of the investigation and create conditions for the exercise of the procedural powers of the prosecutor in criminal prosecution. In the study, the author for the first time provided a classification of powers that mediate the prosecution in the criminal case and made a detailed description of them.

Key words: the prosecutor's office, the prosecutor, the legal status of prosecutor, the elements of legal status of prosecutor, the powers of prosecutor.

Постановка проблеми. Проведення конституційної реформи в Україні з урахуванням висновків і рекомендацій Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) об'єктивно зумовило зосередження зусиль держави на вдосконаленні національного законодавства у сфері захисту прав людини та утвердження верховенства права. Указом Президента України «Про Стратегію реформування судочинства, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки» від 20 травня 2015 р. № 276/2015 встановлено пріоритети реформування судової влади – системи судочинства, судочинства та суміжних правових інститутів як на рівні конституційних змін, так і на рівні впровадження першочергових невідкладних заходів, які забезпечать необхідні позитивні зрушення у функціонуванні відповідних правових інститутів. Одним із таких пріоритетних напрямків реформування зазначено приведення повноважень та діяльності органів прокуратури до європейських стандартів шляхом їх оптимізації та обмеження сфери їх застосування відповідно до рекомендацій Ради Європи [1].

Суттєвими змінами до Конституції України були виключення розділу VII «Прокуратура» з тексту Конституції і віднесення норм, що регулюють діяльність прокуратури до розділу «Правосуддя» у 2016 році. Також з при-

няттям Закону України «Про внесення змін до Конституції України (стосовно правосуддя)» від 2 червня 2016 року відбулися зміни стосовно нормативного визначення функціональної моделі прокуратури, відповідно до якого було виключено статтю 121 Конституції України, натомість доповнено статтю 131, а також у статті 129 передбачено підтримання публічного обвинувачення в суді прокурором, як одну із засад судочинства [2].

Мета діяльності та особлива роль прокурора у кримінальному процесі безумовно породжують специфіку правового статусу даного суб'єкта кримінального провадження. В цілях даного дослідження, аналізуючи поняття «правового статусу прокурора», необхідно зазначити, що даний термін не відтворено ні в Конституції України [2], ні в Законі України «Про прокуратуру» [3]. У Законі України «Про прокуратуру» під поняттям «статус прокурора» надається перелік прокурорських посад та зазначається, що прокурори в Україні мають єдиний статус незалежно від місця прокуратури в системі прокуратури України чи адміністративної посади, яку прокурор обіймає у прокуратурі [3].

Таким чином, **метою дослідження** в даній статті є вивчення понять «прокурор» як посадової особи з метою визначення його правового статусу, адміністративно-правових засад його участі у кримінальному процесі, аналіз

співвідношення між собою функцій та повноважень прокурора як елементів його правового статусу.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню понять правового статусу прокурора, а також його повноважень і функцій присвячено праці таких науковців, як П. М. Каркача, В. В. Колодчина, В. Ф. Крюкова, Н. В. Марчук, Є. В. Михайловської, Г. В. Мовчан, В. В. Сухоноса, М. В. Черноуська та інших. У результаті деяких дискусій вдалося сформувати декілька підходів до визначення правового статусу прокурора, є окремі дослідження, присвячені характеристичі функцій та/або повноважень прокурора як суб'єкта кримінального процесу, проте відсутнє єдине комплексне дослідження правового статусу прокурора як елемента адміністративно-правових засад його участі у кримінальному процесі, відсутнє комплексне дослідження співвідношення повноважень та функцій прокурора як елементів його правового статусу, а також інших юридичних категорій, які входять до правового статусу прокурора як посадової особи. Тому в даному дослідженні ми зупинимось більш детально на правовому аналізі вказаних понять, а також спробуємо сформувати власний обґрунтований підхід до їх співвідношення.

Виклад основного матеріалу. Керуючись зазначеним вище, доцільно перш за все звернутися до загальнотеоретичних підходів щодо визначення процесуального статусу (положення) прокурора у кримінальному провадженні.

Відразу відмітимо, що для позначення узгодженої системи прав, обов'язків, повноважень, правомочностей, форм відповідальності та інших елементів, які визначають місце того чи іншого учасника кримінального провадження, у науковій літературі застосовують принаймні два поняття «правовий статус» і «правове становище», на що у наукових дослідженнях звертається увага. У свою чергу, як доводять фахівці теорії держави та права, сам по собі правовий статус особи не є монолітним правовим явищем, а завжди поєднує у собі низку елементів (аспектів) [4, с. 48]. Дана теза, будучи загальноновизнаною, у свою чергу породжує суперечки щодо структури правового статусу, кількості його елементів, їх ієрархії, взаємозв'язку тощо. Найбільш загальні, базові підходи зводяться до визначення правового статусу як сукупності прав та обов'язків особи, якими остання наділена відповідно до чинного законодавства [5, с. 342; 6, с. 377], або сукупності повноважень та функцій, якщо йдеться про представника державно-владної структури [7, с. 373].

Більш глибокі дослідження у сфері теорії права надали можливість представникам даної наукової галузі додатково віднести до елементів юридичного статусу такі феномени правової дійсності, як законні інтереси учасників правовідносин, їх громадянство, правосуб'єктність, юридичні гарантії. Автори спеціальних досліджень, присвячених правовому статусу особи, виділяють доволі складну структуру даного явища правової дійсності, виходячи із його подвійного розуміння. Так, М. М. Тищенко вказує, що у вузькому сенсі під правовим статусом громадянина слід розуміти сукупність врегульованих нормами права проявів соціальних і правових якостей громадян як суб'єктів певної галузі права. Елементами правового статусу у такому його розумінні є: а) права; б) правоздатність; в) дієздатність; г) свободи; д) обов'язки; е) законні інтереси [8, с. 12].

Поряд із цим, специфіка нашого дослідження зумовлює необхідність звернення до наукових робіт, присвячених не просто правовому статусу особи, а правовому статусу посадовця, оскільки останній наділений цілим рядом характерних особливостей. У першу чергу, як вказує Н. В. Янюк, «адміністративно-правовий статус посадової особи можна поділити на загальний і спеціальний. Загальний адміністративно-правовий статус характеризує правове положення особи у сфері управління. Натомість, спеціальний адміністративно-правовий статус посадової

особи закріплюється у відповідних правових актах і визначає її роль в управлінні у відповідній сфері» [9, с. 82].

Ще однією особливістю правового статусу посадової особи є те, що у правовідносинах остання діє не від власного імені, а від імені відповідного державного органу. Як зазначає А. І. Щербак, у процесі виконання своїх повноважень, посадова особа виступає безпосередньо від імені державного органу, виконує функції представництва відповідного органу у взаємовідносинах з фізичними та юридичними особами, несе персональну відповідальність за реалізацію компетенції відповідного державного органу чи його структурного підрозділу [10, с. 64].

Таким чином, як вказує Г. В. Мовчан, «процесуальний статус прокурора в різних стадіях кримінального процесу визначається по-різному, виходячи із тих функцій, які він здійснює на даному етапі провадження по кримінальній справі. Цим він суттєво відрізняється від інших суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності, правовий статус яких є єдиним і лише зазнає певної специфіки в окремих стадіях кримінального судочинства» [11, с. 64].

Первинним питанням у визначенні процесуального статусу досліджуваного нами суб'єкта є встановлення нормативного визначення поняття «прокурор». Зазначимо, що аналіз зарубіжного досвіду в даному питанні надав можливість дослідникам виокремити кілька підходів до визначення поняття «прокурор»: 1) організаційний – дефініція являє собою перелік посадових осіб органів прокуратури (наприклад, ст. 10 Модельного КПК для держав-учасниць СНД, КПК Вірменії, Білорусі, Киргизстану, Туркменістану та ін); 2) функціональний – визначення надається через покладені на дану особу кримінальні процесуальні функції (наприклад, КПК Азербайджану, Узбекистану); 3) змішаний – передбачає комбінацію двох вищевказаних підходів (наприклад, КПК Молдови) [12, с. 66–67].

Так, в Україні, відповідно до п. 15 ч. 1 ст. 3 КПК України прокурор – особа, яка обіймає посаду, передбачену ст. 17 Закону України «Про прокуратуру», та діє у межах своїх повноважень. Ознайомлення з наданим визначенням дає можливість без будь-яких сумнівів констатувати застосування законодавцем організаційного підходу до визнання категорії «прокурор» у кримінальному процесуальному законодавстві. Відсилочний характер такої норми знову призводить до визначення прокурора в КПК України через перерахування відповідних посадових осіб органів прокуратури, що з позиції процесуального статусу прокурора не є інформативним, а відтак викликає обґрунтовані заперечення. Як зазначено у праці Н. В. Марчук, «фактично національне законодавство України ставить знак рівності між поняттям «прокурор» як процесуальною фігурою та поняттям «прокурор» у значенні організаційному, тобто як посадова особа органів прокуратури. При цьому визначати поняття «прокурор» у відповідній статті КПК в організаційному відношенні немає сенсу, оскільки має місце дублювання положень Закону України «Про прокуратуру». В той же час таке формулювання має бути виключно прерогативою саме останнього акту, що врегульовує організаційні аспекти поняття «прокурор»» [12, с. 66, 68]. Цілком розділяючи вказану позицію, вважаємо за доцільне внести відповідні корективи до п. 15 ч. 1 ст. 3 КПК України із застосуванням функціонального підходу, надавши визначення прокурора у такій формі: *«прокурор – посадова особа органів прокуратури, яка в межах своєї компетенції здійснює нагляд за досудовим розслідуванням у формі процесуального керівництва та підтримує державне обвинувачення у суді».*

Зауважимо, що природа, структура та зміст правового статусу як ключового поняття юридичної науки завжди була предметом вивчення для правової науки. Наприклад, вчений В. В. Сухонос у своїх роботах зазначає про те, що зміст правового статусу прокурора в системі органів державної влади включає в себе як права, обов'язки,

юридичну відповідальність, професійну та позаслужбову поведінку прокурора, що тісно взаємодіють між собою та в поєднанні забезпечують стабільне правове становище прокурора в системі органів державної влади, так і виконання службових функцій, які покладені на прокурора та органи прокуратури відповідно до чинного законодавства [13, с. 87].

Натомість вчений В. Ф. Крюков розуміє правовий статус прокурора як системну сукупність його процесуальних прав, кореспондуючих їм обов'язків, а також наявності власного процесуального інтересу, що визначається призначенням кримінального судочинства і встановленою законом процесуальною відповідальністю. При цьому науковець зазначає, що правовий статус прокурора є поняттям ширшим за змістом від правового становища прокурора на досудовому слідстві, по суті, протиставляючи ці поняття одне одному, керуючись спрямованістю прокурора в цьому разі також на збалансування наглядових, процесуальних, правозахисних і організаційно-розпорядчих повноважень прокурора [14, с. 11].

Є інші вчені, які трактують процесуальний статус як систему закріплених у кримінальному процесуальному законі функцій, прав і обов'язків, процесуальних гарантій діяльності та відповідальності за порушення процесуальних норм, що відображає фактичний стан суб'єкта у взаємовідносинах з іншими учасниками кримінального провадження в ході досудового розслідування [15, с. 227].

Як вказує М. В. Черноусько, можна говорити, що на сьогодні процесуальний статус прокурора є похідним від рішення керівника органу прокуратури, прийнятого в порядку ст. 37 КПК, адже за ним прокурор набуває та позбавляється статусу процесуального керівника. При цьому зміна процесуального статусу здебільшого об'єктивно зумовлена стадійністю кримінального провадження і не вимагає ухвалення окремого рішення. Водночас, у випадку необхідності вступу у процес прокурора вищого рівня/заміни прокурора, у тому числі за умови відводу попереднього процесуального керівника, що, на відміну від загального правила, опосередковано прийняттям відповідного рішення, прокурор, який здійснював нагляд у ролі процесуального керівника втрачає первинний «особливий» процесуальний статус, а не змінює його (оскільки «загальний» правовий статус не припиняє своєї дії на час виконання обов'язків з процесуального керівництва) [16, с. 72].

Вчений В. В. Колодчин звертає увагу на таку рису правового статусу прокурора як пряма залежність останнього від стадії провадження [17, с. 15].

Правову основу статусу прокурора на стадіях досудового провадження у кримінальній справі також складає кримінально-процесуальне законодавство України та Закон про прокуратуру. Зокрема, відповідно до норм Закону України «Про прокуратуру» визначено по суті, що прокурор є посадовою особою, уповноваженою в межах компетенції, встановленою законодавством та КПК України, підтримувати від імені держави обвинувачення у суді під час кримінального судочинства, здійснювати представництво інтересів громадян або держави у суді у випадках, визначених законодавством, нагляд за процесуальною діяльністю оперативного-розшукових органів, органів дізнання та органів попереднього слідства, а також нагляд за додержанням законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах та при застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. Щодо досудового провадження, подвійність положення прокурора, наприклад, була характерна і для кримінального процесу дореволюційної України (УНР) і відзначалася юристами того часу [18, с. 105].

Сучасна правнича наука в цілому займає єдину позицію в частині того, що процесуальний статус прокурора у провадженні в кримінальних справах заснований і визначається: 1) необхідністю поєднання завдань обвинуваль-

ної і правозахисної діяльності при провадженні досудового розслідування кримінальних справ; 2) обов'язком держави забезпечувати в кримінальному судочинстві на його досудових стадіях неупередженість, об'єктивність, змагальність і процесуальну відповідальність всіх учасників досудового провадження.

На наш погляд, саме в цьому напрямку повинна проводитися оптимізація правового статусу прокурора в кримінальному провадженні, що являє собою суттєву зміну за допомогою додання всіх елементів цього статусу нової якості, виходячи із сутності його двоїстого положення (з одного боку, здійснювати обвинувачення від імені держави, з іншого – наглядові функції за додержанням законності на етапі досудового провадження).

Разом з тим, досліджуючи питання законодавчого визначення правового статусу прокурора, а також його ролі на досудових стадіях, виникає необхідність більш чітко усвідомити призначення прокурора у здійсненні ним наглядових функцій за кримінальним переслідуванням особи та досудовим слідством і правильно визначити співвідношення повноважень прокурора законодавчо встановленим функціям в даному процесуальному механізмі. Повноваження прокурора в механізмі здійснюваного ним процесуального керівництва, на наш погляд, законодавцем повинні встановлюватися не тільки виходячи з вирішення задач обвинувальної і правозахисної діяльності, а й виходити з обов'язків держави забезпечувати в кримінальному судочинстві на даному етапі процесу неупередженість, змагальність і процесуальну відповідальність всіх учасників досудового провадження у кримінальних справах.

Викладені вище обставини спонукають науковців проводити класифікацію повноважень прокурора у процесуальному керівництві. Найбільш часто в юридичній літературі зустрічаються пропозиції про класифікацію повноважень прокурора у зв'язку з дослідженням питань прокурорського нагляду за виконанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство. При цьому окремі автори виділяють: 1) повноваження щодо виявлення порушень закону; 2) повноваження щодо усунення порушень закону (реальних або можливих) [19, с. 218]. Інші групують на повноваження: 1) по здійсненню кримінального переслідування; 2) по здійсненню нагляду та 3) по владно-розпорядчому керівництву [20, с. 230; 21, с. 143].

Разом з тим, як в практичному, так і теоретичному плані є очевидна необхідність диференціації повноважень прокурора в ході досудового провадження у кримінальній справі виходячи з їх призначення в реалізації його функцій, що входять в механізм досудового провадження.

Такий підхід, на наш погляд, дозволяє диференціювати всі повноваження прокурора на досудових стадіях на чотири відносно самостійні групи: 1) процесуальні повноваження, що опосередковують рух обвинувачення; 2) наглядові повноваження, які підтримують обвинувачення в режимі його законності та обґрунтованості; 3) правозахисні повноваження, що дозволяють відновлювати порушені права і свободи учасників кримінального судочинства; 4) організаційно-розпорядчі повноваження, що відображають характер процесуального керівництва розслідуванням і створюють умови до реалізації процесуальних повноважень прокурора в кримінальному переслідуванні. Така диференціація дозволить успішно вирішити існуючу в науці кримінального процесу проблему оптимізації правового статусу прокурора в досудовому провадженні.

До внесення змін у Закон «Про прокуратуру» 2016 року в юридичній літературі процесуальні повноваження прокурора, можна сказати, розглядалися як спеціальні кримінально-процесуальні форми здійснення кримінального переслідування, де прокурор характеризувався як самостійний учасник кримінального судочинства, який має право здійснення слідчих та інших процесуальних дій.

Така позиція не була помилковою, так як вона відповідала чинному на той період законодавству. Однак, означений вище підхід до визначення поняття процесуальних повноважень прокурора є одностороннім і не відповідає повною мірою самої суті їх змісту, що обґрунтовано формулюється вже у сучасній літературі, а також у Висновках Венеціанської комісії. І той факт, що за чинним кримінально-процесуальним законом прокурор позбавлений права здійснення слідчих дій, не дає підстав вважати, що процесуальні повноваження прокурора, що опосередковують рух обвинувачення у процесі здійснення кримінального переслідування скасовані.

У реальній дійсності змінюється тільки зміст кримінально-процесуальних повноважень прокурора по здійсненню ним функції кримінального переслідування. Для правильного розкриття змісту даного правового явища, необхідно визначитися із з'ясуванням поняття «процесуальні повноваження прокурора, що опосередковують рух обвинувачення». У сучасній літературі цьому поняттю не приділяється уваги. На наш погляд, процесуальні повноваження прокурора, які опосередковують рух обвинувачення на досудових стадіях також є великою частиною його правового статусу. Під ними слід розуміти встановлені кримінально-процесуальним законодавством права та обов'язки прокурора, реалізовані ним у відповідних процесуальних формах, які сприяють виникненню і послідовному просуванню обвинувачення при здійсненні процесуального керівництва по кожній кримінальній справі публічного і приватно-публічного обвинувачення та одночасно дозволяють забезпечувати його законність і обґрунтованість.

Виходячи з аналізу чинного кримінально-процесуального законодавства, до процесуальних повноважень прокурора, які опосередковують рух обвинувачення у справі, можна відносити наступні повноваження: 1) повноваження щодо винесення мотивованої постанови про направлення матеріалів до слідчого органу або органу дізнання для вирішення питання про початок досудового розслідування за фактами виявлених прокурором порушень кримінального законодавства; 2) повноваження щодо винесення мотивованої постанови про скасування постанови посадової особи органу досудового розслідування про порушення кримінальної справи, а також про відмову в порушенні кримінальної справи; 3) повноваження щодо прийняття постанови про укладення угоди про визнання винуватості у порядку ст. 470–476 КПК України; 4) повноваження щодо затвердження обвинувального акта за матеріалами досудового розслідування,

а також прийняття процесуального рішення про повернення матеріалів досудового розслідування дізнавачеві чи слідчому для провадження додаткового розслідування, зміни обсягу обвинувачення або кваліфікації дій обвинувачених або для переукладення обвинувального акта і усунення виявлених недоліків.

Ми вважаємо, що складна структура розглянутого повноваження прокурора у всіх її формах вираження за змістом, призначенням і зовнішньому вираженню, перш за все, є процесуальним повноваженням, яке опосередковує рух обвинувачення, так як породжує нові процесуальні права і обов'язки всіх учасників кримінального судочинства та визначає подальший напрямок руху кримінальної справи (матеріалів досудового провадження).

Також при розгляді всіх груп повноважень прокурора в досудовому провадженні необхідно особливо виділити групу наглядових повноважень, що забезпечують реалізацію наглядової функції в механізмі кримінального переслідування. Ми вважаємо, що саме ця функція прокурора дозволяє забезпечити правові гарантії дотримання інтересів законності в досудовому провадженні кримінальних справ.

Висновки. Отже, прокурор є суб'єктом, який від імені держави покликаний спрямовувати й узгоджувати процесуальну діяльність, що становить зміст досудового розслідування, і водночас він несе повну відповідальність за її належне та ефективне здійснення, а також забезпечення прав і законних інтересів учасників кримінального провадження. Завдяки реалізації своїх повноважень під час здійснення процесуального керівництва прокурор може розглядатися як центральний суб'єкт досудового кримінального провадження.

За підсумками проведеного дослідження, нами запропоновано внести відповідні корективи до п. 15 ч. 1 ст. 3 КПК України, надавши визначення «прокурора» із застосуванням функціонального підходу: «прокурор – посадова особа органів прокуратури, яка в межах своєї компетенції здійснює нагляд за досудовим розслідуванням у формі процесуального керівництва та підтримує державне обвинувачення у суді», а також запропоновано навести класифікацію повноважень прокурора, які опосередковують рух обвинувачення по кримінальній справі і є невід'ємною частиною його правового статусу та адміністративно-правових засад участі прокурора у кримінальному процесі.

Правовий статус прокурора визначається сукупністю закріплених у кримінальному процесуальному законі прав, обов'язків та повноважень, якими наділений прокурор для здійснення своїх завдань та функцій залежно від конкретного етапу кримінального провадження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки: Указ Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 41. Ст. 1267.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к-96/ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. С. 12.
4. Матузов Н. И. Правовая система и личность: рецензия. Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1987. 293 с.
5. Загальна теорія держави і права: підруч. для студентів вищ. юрид. закл. / за ред.: М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
6. Сырых В. М. Теория государства и права: учеб. 2-е изд. Москва : Юстицинформ, 2002. 704 с.
7. Проблемы общей теории права и государства: учеб. для вузов / под ред. В. С. Нерсесянца. Москва : НОРМА, 2001. 816 с.
8. Тищенко М. М. Адміністративно-процесуальний статус громадянина України: проблем і теорії та шляхи вдосконалення законодавчого регулювання : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 1999. 32 с.
9. Янюк Н. В. Адміністративно-правовий статус посадової особи: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2002. 168 с.
10. Щербак А. И. Механизм юридической ответственности должностных лиц: учеб. Киев: Наук. думка, 1986. 150 с.
11. Мовчан Г. В. Процесуальні повноваження прокурора у досудовому провадженні та в суді першої інстанції : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 219 с.
12. Марчук Н. В. Щодо визначення поняття «прокурор» в кримінальному провадженні. *Новели Кримінального процесуального кодексу України 2012 року*: зб. ст. Київ, 2012. С. 65–68.
13. Сухонос В. В., Михайловська Є. В. Правовий статус прокурора в системі органів державної влади України. *Правові горизонти*. 2018. Вип. 10 (23). С. 85–91.
14. Крюков В. Ф. Правовой статус прокурора в уголовном преследовании (досудебное и судебное производство): автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.09. Москва, 2012. 51 с.
15. Литвинчук О. І. Процесуальний статус слідчого в кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Львів, 2007. 234 с.

16. Черноусько М. В. Здійснення прокурором процесуального керівництва досудовим розслідуванням: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2016. 259 с.
17. Колодчин В. В. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 226 с.
18. Дореволюционные юристы о прокуратуре (сборник статей) / науч. ред.-состав. С. М. Казанцев. Санкт-Петербург. 2001. 344 с.
19. Ястребов В. Б. Підручник прокурорського нагляду. 2-е вид., Перероб. і доп. Москва: «Видавничий Дім «Городец», 2017. 408 с.
20. Прокурорський нагляд: підручник / під заг. ред. О. Е. Винокурова. 4-е вид., перероб. і доп. Москва: Юрайт-Издат, 2019. 353 с.
21. Басков В. И. Коробейников Б. В. Курс прокурорского надзора: учебник. Москва: Зерцало, 2000. 512 с.